

2. Лифшиц М.Л. Влияние миграции и естественного воспроизводства трудовых ресурсов на экономический рост в странах мира // Прикладная эконометрика. 2013. № 3 (31). С. 32–51.
3. Работать ради лучшего будущего — Глобальная комиссия по вопросам будущего сферы труда. Женева, Международное бюро труда, 2019. 92 с.
4. Соціально-трудо́ві відносини зайнятості: сучасні тенденції, виклики, шляхи розвитку : монографія / за наук. ред. А.М. Колота, І.Ф. Гнибіденка. К.: КНЕУ, 2015. 321 с.
5. Україні потрібна нова бізнес-модель, якщо вона хоче наздогнати світ — МВФ. 02.07.2019. URL: [https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/...](https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/)
6. Український ринок праці: імперативи та можливості змін : кол. монографія / за наук. ред. І.Л. Петрової, В.В. Близнюк. К.: ІЕПр НАН України, 2018. 380 с.
7. Четверть украинских трудовых мигрантов в Польше могут переехать в Германию в 2020 году — Нацбанк Польши. 11.06.2019. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/...>
8. Benchmarking Working Europe — 2019. European Trade Union Institute, 2019. 104 pp.
9. Boeri T., Jimeno J.F. The unbearable divergence of unemployment in Europe / Working Papers, Banco de España. 2015. № 1534. 37 pp.
10. Eurostat Database. 2019. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/...>
11. Perspektive 2025: Fachkräftefür Deutschland. Bundesagentur für Arbeit, 2011. 55 pp.
12. Sabato S., Corti F., Vanhercke B., Spasova S. Integrating the European Pillar of Social Rights into the roadmap for deepening Europe's Economic and Monetary Union — Study. Brussels: European Economic and Social Committee, 2019. 64 pp.
13. Sparreboom Th., Tarvid A. Imbalanced Job Polarization and Skills Mismatch in Europe // Journal for Labour Market Research. July 2016. Vol. 49, Issue 1. PP. 15–42.

УДК 331.101.5

Гук Л.П.,

канд. екон. наук, ст.н.с.,

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

В умовах цифровізації економіки інформація та наукове знання стало не тільки самостійним економічним ресурсом, а й визначальним для усієї соціально-економічної системи. Цифрову

епоху можна визначити як історичний період, що характеризується діджиталізацією, широким використанням цифрових технологій в різних аспектах людської діяльності, включаючи економіку, політику та більшість форм взаємодії людей. Всеосяжне використання цифрових технологій означає глибоке трансформації соціально-економічних систем.

Діджиталізація представляє хвилю інноваційних змін у інструментах та методах, що використовуються в економіці. Світ опинився на порозі трансформацій, що будуть розгортатися протягом найближчих десятиліть з можливостями, викликами та наслідками, які ще не усвідомлюються повною мірою. Фундаментом цих подій є ключові розробки: Інтернет речей, хмарні обчислення, аналітика великих даних та штучний інтелект, а також досягнення у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Нові технології постійно знижують виробничі витрати, змінюють процес організації виробництва та розподілу товарів і послуг, створюють підґрунтя для стійкого зростання можливостей. В той самий час формування нових продуктів і галузей з потужними інвестиційними можливостями створило соціально-економічний дисбаланс та передумови трансформації зайнятості та моделей соціально-трудових відносин.

Цифрова революція як і попередні технологічні революції вимагає зміни парадигми функціонування економіки. Діджиталізація створила значні диспропорції та протиріччя за останні кілька десятиліть, що є частково результатом все більшої несумісності між існуючою економічною структурою та структурою економіки, що базується на цифрових технологіях.

Можливим шляхом вирівнювання поточних диспропорцій в економіці є формування нових економічних відносин, трансформація моделей соціально-трудових відносин, розбудова інформаційно-комунікаційного сектора економіки [1]. Радикальні зміни відбуваються у структурі зайнятості, зникають деякі старі та виникають нові професії, а праця набуває нового змісту — вона стає більш інформативною, продуктивною, творчою. Ось чому зараз особливо важливо покращити розуміння того, як цифрова революція змінює характер економічної діяльності та традиційні уявлення про працю та зайнятість.

У дослідженні «Freelancing in America: 2018» (FIA) [2], що було проведено у 2018 році компанією Upwork та Спілкою фрілансерів, американці все частіше віддають перевагу власноруч обраній роботі у тому місці, де вони хочуть, у той час, коли вони хочуть. Тобто все більше людей обирають незалежність, як стиль

життя, що уможлиблюється за допомогою використання ІКТ та гнучким моделям соціально-трудових відносин. Автори дослідження FIA 2018 представляють чотири найважливіші напрями трансформації, необхідних для формування нової моделі соціально-трудових відносин [2]:

Вільна зайнятість — мейнстрім на ринку праці. Згідно із результатами FIA протягом останніх п'яти років, незважаючи на посилення ринку праці, що пропонував більше вакансій із повною зайнятістю, американці все частіше обирали позаштатну роботу. З 2014 р. по 2018 р. 3,7 млн. осіб почали надавати перевагу фрілансу, наразі працює 56,7 млн. американських фрілансерів. Кожний із трьох американських робітників, як показує дослідження, вважає справедливим, що цей спосіб роботи зараз є основним.

Якість життя. Як для фрілансерів, так і для не-фрілансерів сьогодні пріоритетом є стиль життя, а не доходи. Фрілансери більшою мірою отримують бажаний спосіб життя. Фрілансери, що працюють повний робочий день, на 21 відсотковий пункт частіше кажуть, що їх робота дозволяє їм жити відповідно до своїх бажань (84 % фрілансерів кажуть це проти 63 % не фрілансерів).

Технології, що розширюють можливості. Однією із причин вибору фрілансу є можливість працювати віддалено. Зростаюча популярність цифрових платформ та спільних програмних засобів, таких як Slack, Dropbox та Документи Google, зробили зайнятість набагато простішою, ніж будь-коли раніше. Дослідження показало, що 3 із 4 фрілансерів сказали, що сучасні технології полегшують пошук та виконання позаштатної роботи: у 2018 р. 64 % фрілансерів знайшли роботу в Інтернеті, що на 21 в.п. більше ніж у 2014 році.

Оскільки цифрові платформи знижують витрати роботодавців на пошук робочої сили відповідної кваліфікації та полегшують пошук роботи, що відповідає наявним навичкам фрілансерів, вони таким чином формують умови для зростання економіки. Відповідно до розрахунків фахівців Глобального інституту McKinsey, що представлено у звіті «A Labor Market That Works: Connecting Talent With Opportunity In The Digital Age», до 2025 р. цифрові платформи можуть додати \$ 2,7 трлн. США до світового ВВП і поступово пом'якшити багато постійних проблем на світових ринках праці [3].

Гнучкі моделі соціально-економічних відносин на ринку праці багато в чому визначають якість життя людей сьогодні та їх благополуччя у майбутньому. Крім того, якісні робочі місця є важливим фактором збільшення продуктивності праці та стимулювання економічного та соціального зростання.

Література

1. Гук Л.П. Вплив процесів становлення медіум-класу на зайнятість та розвиток бізнесу// Соціально-класові трансформації і формування нової якості освіти як складові реконструктивного розвитку економіки України: монографічний збірник / за ред. акад. Гейця В.М., чл.-кор. Гриценка А.А.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». — Електрон. дані. — К., 2019. — 388 с. — С. 78–108. — Режим доступу : <http://ief.org.ua/docs/scc/11.pdf>
2. Freelancing in America: 2018 5th annual study / Upwork and Freelancers Union // New York and Mountain View, Calif. — October 31, 2018. — Режим доступу: <https://www.upwork.com/press/2018/10/31/freelancing-in-america-2018>
3. Manyika J., Lund S. A Labor Market That Works: Connecting Talent With Opportunity In The Digital Age / James Manyika, Susan Lund, Kelsey Robinson, John Valentino & Richard Dobbs // McKinsey Global Institute & Company. — June 2015. — 100 p. — P. 46.

УДК 331.4

Брінцева О.Г.,

канд. екон. наук, доцент
кафедри управління персоналом та економіки праці
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВА СФЕРА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ І ВИКЛИКИ

Нині зміни в соціально-трудовій сфері, і відповідно розвиток досліджень в цій царині, відбуваються відповідно до таких загальносвітових трендів як цифровізація, глобалізаційні процеси, інтеграція національних ринків праці та освітніх послуг. Так, фахівцями «Центру нової економіки та суспільства» Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, 2018) [1; 2], було проведене он-лайн опитування компаній та визначені тенденції в сфері праці на 2018–2022 рр., більшість яких безпосередньо пов'язана з поширенням інформаційних технологій: роботизація, зміна географії виробничих, розподільних та цільових ланцюгів; зміна типів зайнятості під впливом інформаційних технологій; автоматизація бізнес-процесів, скорочення загальної кількості робочих годин виконуються людьми; трансформація зайнятості (поява та